

HANDOUT 24.2.11 KRITIKKEN AV ABSOLUTISME OG "EKTE" RELATIVISME KEJ

Forrige handout tok opp et argument for at det finnes visse moralske prinsipper som enhver har tilstrekkelig grunn til å akseptere for så vidt som h/h er rasjonell. Rollebytte-argumentet tas opp i 4.5.

Kant skjelner mellom to typer av argumenter. 1) maksimer som ikke kan tenkes universalisert. 2) maksimer som ikke kan villes universalisert. Harmans argument i 4.5 (50) synes å gjelde 2). Vi bør også overveie 1).

Harman tar også opp et argument fra Gewirth i 4.5.1. Tror jeg kan gi en versjon av Harmans argument mot Gewirth.

Thomas Nagels posisjon reiser spørsmål av prinsipiell betydning for moralsk relativisme. Forståelse av posisjonen forutsetter at vi skjelner mellom to typer av internalisme. Man kan være internalist med hensyn til dommer: man mener da at moralske dommer ikke er "ekte" moralske dommer om de ikke inneholder en affektiv, motivasjonell komponent. Man kan videre være internalist med hensyn til grunner: det vil si at det en person har grunn til er betinget av personens motivasjonelle "system", gitt at personen er rasjonell.

Distinksjonen mellom indeksikal relativisme og ekte relativisme.

Kölbel (2004) antar at Harmans form for moralsk relativisme er av typen HIR (301): det vil at moralske dommer er sanne eller usanne relativt til et antatt felles moralsystem. Setningen T "Blair bør gå til krig" skal betraktes som påstandslig med U "Ifølge den moral som deles av tilhørerne, Blair og meg selv bør Blair gå til krig". Kölbel har en kort diskusjon av spørsmålet om hvordan vi bør se på moralske

dommer om forutsetningen om en felles moral ikke holder. Kölbel heller i retning av følgende tolkning: Gitt en felles moral, er moralske dommer ufullstendige; om forutsetningen om en felles moral ikke holder, er moralske dommer defekte, de uttrykker ikke påstander som er sanne eller usanne.

Innvending 1) mot Harmans form for relativisme: Den gir et ukorrekt bilde av hva man snakker om når folk er uenige om et moralsk spørsmål (distortion of topic). Harmans modell gir inntrykk av at vi snakker om oss selv og vår moral, og ikke om et spesifikt kontroversielt emne.

Mulig svar: Som vi allerede flere ganger har vist til, finnes det moralske diskusjoner hvor spørsmålet er å avgjøre hvilke implikasjoner en antatt felles moral har for et spesifikt spørsmål.

Innvending 2): Anta at en person ønsker å kritisere to eller flere andre som vi antar har felles moral. Kritikerer er enig i at Blair bør gå til krig gitt de andres moralsystem, men er uenig med dem i at Blair bør gå til krig. "HIR, however, says that this impossible: both utterances express the same proposition" (304).

Mulig svar: Innvending 2) tar ikke hensyn til Harmans distinksjon mellom uenighet innenfor en enighet på den ene siden, og "basic disagreement" på den andre siden.

Men det er korrekt at "moralsk rett" ifølge Harman fungerer slik at en handling H er moralsk rett for en aktør A under omstendighetene O relativt til et moralsystem M. En og samme moralske setning vil uttrykke ulike påstander relativt til ulike moralsystemer. Når vi ikke har et felles moralsystem fungerer moralske dommer ekspressivt. Kritikerne mener altså at denne modellen ikke gir tilfredsstillende rede for moralsk uenighet, og jeg har antydnet et par motforestillinger til dette ovenfor.

Men jeg mener man kan formulere kritikernes anliggende på en annen måte enn de selv gjør. Sett at man mener at moralske dommer fungerer "indeksikalt", relativt til talerens egen eller en antatt felles moral. Det vil da alltid finnes ett og kun ett korrekt svar på spørsmålet om en handling H er moralsk rett, og svaret finnes i det relevante

moralsystemet. Man skulle vente at en "ekte" moralsk relativist ville mene at spørsmålet om en handling H er moralsk rett ikke har ett og kun ett korrekt svar.

Ifølge kritikerne (av Harmans modell) er moralske setninger ikke indeksikale, det vil si de fungerer ikke som for eksempel "Jeg er sulten". For å avgjøre om setningen "Jeg er sulten" er sann eller usann, må vi hente informasjon fra kontekst: hvem snakker, under hvilke omstendigheter, til hvilken tid. Vi må trekke inn informasjon fra kontekst for å avgjøre hvilken påstand en indeksikal setning uttrykker. Når det gjelder moralske setninger mener de ekte relativistene at de fungerer nøytralt med hensyn til kontekst. Setninger av typen T "Handlingen H er moralsk uriktig" antas å uttrykke det samme innholdet, påstandsinholdet, uavhengig av kontekst. Dette innholdet ("content") kan så vurderes av en eller annen bedømmer som sant eller usant relativt til bedømmerens standard eller målestokk.

Synet er her bare beskrevet, ikke argumentert for. Ekte relativisme er et mer radikalt syn enn Harmans modell. Ifølge Harmans modell er det et objektivt spørsmål om en moralsk dom er sann eller ikke relativt til et moralsystem. For en ekte relativist kan ett og samme innhold eller påstand være sant relativt til ett "perspektiv" (Kölbel) og usant relativt til et annet. Så ekte relativisme er relativisme med hensyn til sannhet (noe Harmans modell ikke er).